

Public support for innovation in SMEs has traditionally been carried out through public institutions respectively. We concluded that the fundamental problem with this form of support for its excessive generality, determined by the Meeting, the low quality and effective use of funds. Missing systematical careful monitoring and treatment and interpretation of the effectiveness of support programs for SMEs and the state that are not relevant to their needs.

Strengthening the role of regional support institutions and programs requires a step forward in the approach to monitoring and evaluation of the impact of their interventions, whereas the importance of regional environment in innovative SMEs grow in the globalization process.

References:

1. DEAKINS, D., FREEL, M. (2004). *Entrepreneurship and small firms*. McGraw-Hill Education, Maidenhead. ISBN 10 0-07-710826-4.
2. DAŇKOVÁ, A., KRIŽO, P. (2015). *Podpora malého a stredného podnikania – záruka rozvoja regiónov*. VERBUM, Ružomberok, 124 s. ISBN 978-80-561-0263-3.
3. CHODASOVÁ, A., BUJNOVÁ, D. (2006). *Podnikanie v malých a stredných podnikoch*. Ekonóm, Bratislava, 193 s. ISBN 80-225-21105-1.
4. EUROPEAN COMMISSION (2009). *Final Report of the Expert Group. Overview of Family-Business-Relevant Issues: Research, Networks, Policy Measures and Existing Studies*. Brussels.
5. OECD (2009). *Measuring Entrepreneurship: A Collection of indicators*. Edition, Paris.

УДК 314.74

JEL Classification: F22, O15, O52

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2019-1.73.22>

О.В. Лошенко, к.е.н.,

<https://orcid.org/0000-0002-1678-4044>

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Чернівці

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У КРАЇНАХ ЄС

Анотація

Висвітлено сутність та визначено причини міграційних потоків у країни ЄС в умовах зростання глобалізації. Проаналізовано динаміку міграційних потоків робочої сили у країнах ЄС та фактори впливу на неї. Крім цього, наведено регіональний розподіл міжнародних мігрантів в ЄС, який свідчить про вдовolenість громадянами ЄС соціальними, політичними, економічними та екологічними факторами проживання у регіоні. Досліджено аспекти

**СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО
І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ**

міжнародної трудової міграції з України в країни ЄС. Розглянуто економічні чинники впливу на міжнародну трудову міграцію, що обумовлюють активність українських трудових мігрантів у країнах ЄС. Представлено динаміку надходження грошових переказів до країн ЄС та з країн ЄС та відображено позитивний вплив грошових переказів на економіку України. Особливу увагу приділено прискоренню темпів зростання ВВП за рахунок надходжень приватних грошових переказів в країну.

Ключові слова: міграційні потоки, міграційна політика, міжнародна трудова міграція, імміграція, еміграція, грошові перекази.

Oksana Loshenyuk, Candidate of Economic Sciences,
<https://orcid.org/0000-0002-1678-4044>

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

PECULIARITIES OF MIGRATION POLICY IN THE EU COUNTRIES

Summary

The article examines the impact of migration flows on the overall social, economic and political situation in EU countries. The essence and reason of migration flows to the EU countries under the terms increasing globalization are covered. It is found out that the causes and ambiguity of the consequences of international labor migration require the study of current state of migration flows in EU countries, identifying factors for their formation, forecasting opportunities and the detection of existing threats. The trends and dynamics of current state of labor migration in the EU countries are analyzed. The main factors and nature of labor emigration from EU countries and immigration to EU countries are identified, problems of formation and development of EU migration policy are investigated. The regional distribution of international migrants in the EU is presented, which shows the satisfaction of EU citizens with social, political, economic and environmental factors of residence in the region. The characteristics of the current EU immigration policy are presented. Aspects of international labor migration from Ukraine to EU countries are investigated. The economic factors influencing the international labor migration that determine the activity of Ukrainian labor migrants in the EU countries are under the consideration. The dynamics of remittances to EU and EU countries were presented, which made it possible to identify major donors and recipients of remittances. Significant contribution of migrants' private remittances to the economies of donor and recipient labor countries has been proved, and their relationship with other types of cash inflows to states has been determined. The positive impact of remittances on Ukraine economy is reflected, with particular attention being paid to accelerating GDP growth due to private remittances.

Keywords: migrants' flows, migration policy, international labor migration, immigration, emigration, money transfers.

Постановка проблеми. В умовах зростання глобалізації та розширення економічних відносин між країнами міжнародна міграція населення займає значне місце у розвитку світового господарства. Політичні конфлікти та економічні проблеми, які значно загострились у

світі, вимагають від урядів багатьох країн посиленої уваги до міграційних потоків. Європейський Союз (далі – ЄС) є привабливим для мігрантів завдяки високому рівню життя та заробітних плат, що потребує від країн ЄС посиленої уваги до міжнародної трудової міграції, яка сьогодні визначається насамперед високим динамізмом, швидким реагуванням на зміни у суспільстві та економіці. Причини виникнення і неоднозначність наслідків міжнародної трудової міграції потребують дослідження сучасного стану міграційних потоків у країнах ЄС, виявлення факторів їх формування, прогнозування можливостей і розкриття існуючих загроз.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню питань міграційної політики та міжнародної трудової міграції присвячено наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених: А. Гайдуцького, Дж. М. Кейнс, Е. Лібанової, К. Р. Макконнелл, О. Малиновської, Т. Мельник, М. Романюк, Дж. Л. Сайммон та інших. Проте проблеми, пов'язані з пошуком напрямів подолання міграційної кризи та забезпечення зайнятості трудових мігрантів у країнах ЄС, досі залишаються недостатньо вивченими.

Метою статті є аналіз основних тенденцій і динаміки міграційних процесів для визначення напрямів регулювання міжнародної трудової міграції у країнах ЄС.

Виклад основного матеріалу. За даними Євростату, за останні 12 років кількість іммігрантів у країни ЄС збільшилась на 71,4%, а кількість емігрантів – на 86,73% [1]. Найбільшу міграційну кризу країни ЄС відчули у 2015-2016 рр., а вже у 2017 р. спостерігається значне скорочення міграційних потоків до них. У 2017 р. в ЄС прибуло 205 тисяч нелегальних мігрантів, що на 28% менше, ніж у 2014 р., який передував міграційній кризі. Порівняно із 2016 р. скорочення становить 63% [2].

На думку дослідників, на скорочення кількості мігрантів вплинуло посилення захисту морських кордонів країн ЄС. Водночас у 2017 р. значно активізувалось транзитне використання Іспанії, Кіпру та Греції, а також відбулось суттєве зростання міграційних потоків через Україну до країн ЄС.

Основними причинами міграційних процесів є несприятливі і небезпечні умови життя емігрантів у певній країні, що супроводжуються низьким рівнем заробітної плати, високим безробіттям і вимушеною неповною зайнятістю, високою смертністю та низькою тривалістю життя.

Найвагомим чинником міграційних намірів є відсутність у країні, з якої мігрують, роботи, яка дозволила б забезпечити стабільний дохід, що гарантував би гідний рівень життя для працівників та їхніх родин. Одним із факторів такої зорієнтованості потоків трудових мігрантів є також висока

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО
I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

розвиненість в економічному плані країн ЄС та відсутність жорстких бар'єрів для працевлаштування.

Найбільша кількість іммігрантів за всі роки досліджуваного періоду спостерігається у 2015 р. (4,7 млн осіб), емігрантів – у 2017 р. (3,1 млн осіб) (табл. 1). Основними причинами еміграційних процесів є надлишок робочої сили через великий наплив біженців і трудових мігрантів до країн ЄС, мотивами збільшення приливу робочої сили є прагнення іммігрантів до кращого працевлаштування та отримання вищої заробітної плати, ніж на батьківщині.

Таблиця 1

**Динаміка кількості міжнародних мігрантів
у країнах ЄС за 2005- 2017 рр.***

Показник	2005 р.	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2013 р.	2015 р.	2017 р.
Кількість іммігрантів (осіб)	2 564 387	3 987 446	3 097 091	3 273 680	3 416 826	4 659 324	4 396 366
Кількість емігрантів (осіб)	1 645 192	2 041 951	2 430 472	2 613 162	2 755 210	2 759 471	3 072 133

*Джерело: складено автором за даними [3].

Наростання міграційних потоків із неблагополучних країн третього світу у високорозвинені держави зумовлюється не лише політичною нестабільністю у світі і воєнними конфліктами, але й економічними чинниками та бажанням осіб, що шукають притулку, покращити власні умови життя та наблизитися до європейських стандартів.

Причинами економічного характеру, що спонукають до міграції, також є: кон'юнктурне становище на національному ринку робочої сили, що може характеризуватися високим рівнем безробіття, розбалансованістю між попитом та пропозицією на робочу силу; перевантаження на одне робоче місце, що створює напруженість у суспільстві; відсутність попиту на певні професії, які є затребуваними у країнах ЄС.

Регіональний розподіл міжнародних мігрантів (рис. 1) показує, що у 2017 р. найбільша кількість мігрантів з країн ЄС зосереджувалась переважно у Європі (89,64%). Це свідчить про те, що громадян влаштовують усі фактори (соціальні, політичні, економічні, екологічні) проживання і вони не планують покидати межі ЄС.

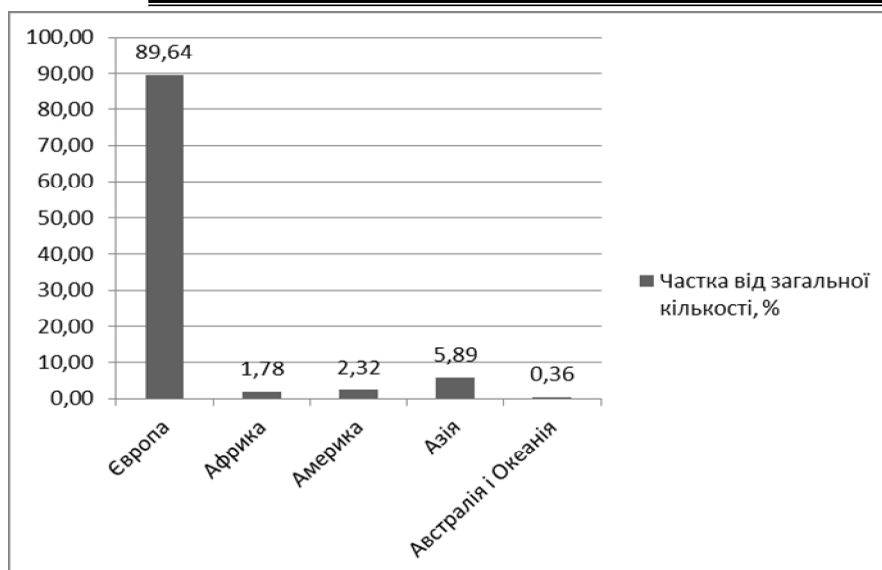

Рис. 1. Регіональний розподіл міжнародних емігрантів в ЄС у 2017 р.*

*Джерело: складено автором за даними [1].

За даними 2017 р. 66% іммігрантів – вихідці з Європи, Азія займає друге місце за регіонами походження трудових мігрантів (18%) (рис. 2). На третьому місці знаходиться Африка, з неї приїхало у країни ЄС 11% іммігрантів.

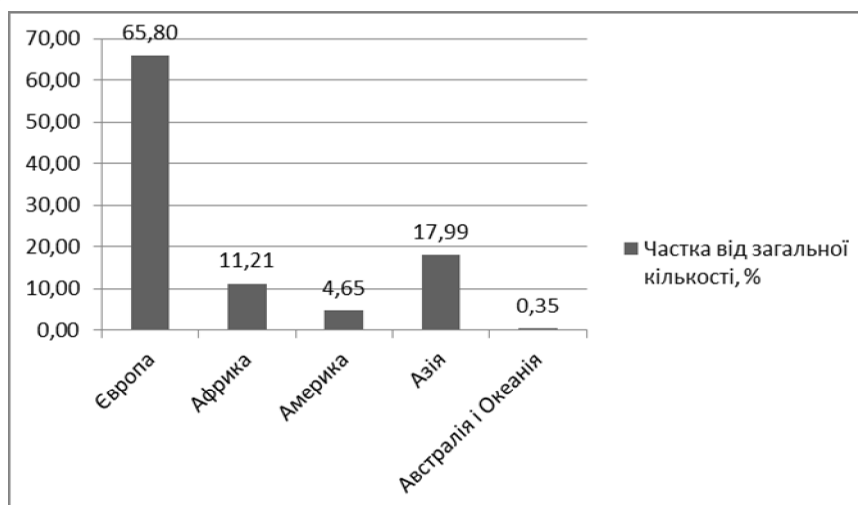

Рис. 2. Регіональний розподіл міжнародних іммігрантів в ЄС у 2017 р.*

*Джерело: складено автором за даними [1].

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО
I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

За останні 12 років лідером із надходження мігрантів виступає Німеччина (у 2017 р. – 917 тис. осіб, або 20,86% від загальної кількості іммігрантів у країні ЄС) (табл. 2). Причинами цього у Німеччині стали не тільки високі темпи економічного розвитку, лояльна міграційна політика країни, можливість отримання німецької освіти, а і високий поріг прийняття біженців країною. Проте, згідно з даними БКА Німеччини (Федеральне управління кримінальної поліції ФРН), кількість новоприбулих біженців до країни скоротилася у 2017 р., порівняно з 2016 р., удвічі – з 111 тисяч до 55 тисяч осіб. Усього ж мігрантів до цієї країни за 2017 р. прибуло менше 200 тисяч осіб, тоді як у 2015 р. – 890 тисяч [4]. Також популярними країнами призначення у 2017 р. є Велика Британія (644 тис. осіб), Іспанія (532 тис. осіб), Франція (370 тис. осіб), Італія (343 тис. осіб). Дані країни приваблюють мігрантів високою заробітною платнею, можливістю самореалізації та підвищення кваліфікації, належними умовами праці для мігрантів, соціальним забезпеченням, високим економічним розвитком країни, розвитком інфраструктури та ін. Найменша кількість мігрантів у 2017 р. приїжджає до Словаччини (7 тис. осіб), Латвії (10 тис. осіб), Хорватії (16 тис. осіб).

Таблиця 2

Динаміка кількості іммігрантів в країні ЄС за 2005- 2017 рр.*

Країни	Од. вим.	2005 р.	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2013 р.	2015 р.	2017 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Австрія	осіб	114 465	72 862	69 295	82 230	101 866	166 323	111 801
	%**	4,46	1,83	2,24	2,51	2,98	3,57	2,54
Бельгія	осіб	132 810	146 409		147 377	120 078	146 626	126 703
	%**	5,18	3,67		4,50	3,51	3,15	2,88
Болгарія	осіб		1 561			18 570	25 223	25 597
	%**		0,04			0,54	0,54	0,58
Велика Британія	осіб		526 714	566 514	566 044	526 046	631 452	644 209
	%**		13,21	18,29	17,29	15,40	13,55	14,65
Греція	осіб	70 933	63 298	58 613	60 089	57 946	64 446	112 247
	%**	2,77	1,59	1,89	1,84	1,70	1,38	2,55
Данія	осіб	52 458	64 656	51 800	52 833	60 312	78 492	68 579
	%**	2,05	1,62	1,67	1,61	1,77	1,68	1,56
Естонія	осіб	1 436	3 741	3 884	3 709	4 109	15 413	17 616
	%**	0,06	0,09	0,13	0,11	0,12	0,33	0,40
Ірландія	осіб	102 000	122 415	50 604	57 292	65 539	80 792	78 499
	%**	3,98	3,07	1,63	1,75	1,92	1,73	1,79
Іспанія	осіб	719 284	958 266	392 962	371 331	280 772	342 114	532 132
	%**	28,05	24,03	12,69	11,34	8,22	7,34	12,10
Італія	осіб	304 960	527 123	442 940	385 793	307 454	280 078	343 440
	%**	11,89	13,22	14,30	11,78	9,00	6,01	7,81
Кіпр	осіб	10 320	19 328	22 581	23 037	13 149	15 183	21 306
	%**	0,40	0,48	0,73	0,70	0,38	0,33	0,48
Латвія	осіб	6 691	7 517	3 731	10 234	8 299	9 479	9 916
	%**	0,26	0,19	0,12	0,31	0,24	0,20	0,23

*THE WORLD ECONOMY
AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS*

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Литва	осіб	6 789	8 609	6 487	15 685	22 011	22 130	20 368
	%**	0,26	0,22	0,21	0,48	0,64	0,47	0,46
Люксембург	осіб	14 397	16 675	15 751	20 268	21 098	23 803	24 379
	%**	0,56	0,42	0,51	0,62	0,62	0,51	0,55
Мальта	осіб	2 075	5 292	6 161	5 465	10 897	16 936	21 676
	%**	0,08	0,13	0,20	0,17	0,32	0,36	0,49
Нідерланди	осіб	92 297	116 819	122 917	130 118	129 428	166 872	189 646
	%**	3,60	2,93	3,97	3,97	3,79	3,58	4,31
Німеччина	осіб	707 352	680 766	346 216	489 422	692 713	1 543 848	917 109
	%**	27,58	17,07	11,18	14,95	20,27	33,13	20,86
Польща	осіб	9 364	14 995	189 166	157 059	220 311	218 147	209 353
	%**	0,37	0,38	6,11	4,80	6,45	4,68	4,76
Португалія	осіб	21 741	29 661	32 307	19 667	17 554	29 896	36 639
	%**	0,85	0,74	1,04	0,60	0,51	0,64	0,83
Румунія	осіб			135 844	147 685	153 646	132 795	177 435
	%**			4,39	4,51	4,50	2,85	4,04
Словаччина	осіб	5 276	8 624	6 346	4 829	5 149	6 997	7 188
	%**	0,21	0,22	0,20	0,15	0,15	0,15	0,16
Словенія	осіб	15 041	29 193	30 296	14 083	13 871	15 420	18 808
	%**	0,59	0,73	0,98	0,43	0,41	0,33	0,43
Угорщина	осіб	27 820	24 361	27 894	28 018	38 968	58 344	68 070
	%**	1,08	0,61	0,90	0,86	1,14	1,25	1,55
Фінляндія	осіб	21 355	26 029	26 699	29 481	31 941	28 746	31 797
	%**	0,83	0,65	0,86	0,90	0,93	0,62	0,72
Франція	осіб		293 980	296 970	319 816	338 752	364 221	369 964
	%**		7,37	9,59	9,77	9,91	7,82	8,42
Хорватія	осіб		14 622	13 213	8 534	10 378	11 706	15 553
	%**		0,37	0,43	0,26	0,30	0,25	0,35
Чехія	осіб	60 294	104 445	75 620	27 114	30 124	29 602	51 847
	%**	2,35	2,62	2,44	0,83	0,88	0,64	1,18
Швеція	осіб	65 229	99 485	102 280	96 467	115 845	134 240	144 489
	%**	2,54	2,49	3,30	2,95	3,39	2,88	3,29

*Джерело: розраховано автором за даними [1].

** Примітка: від загальної кількості.

Відтак, відбувається перетворення європейських країн, які раніше були постачальниками мігрантів в інші країни Європи, в безпосередні осередки іммігрантів сьогодні. Це стало наслідком зміни міграційних потоків та розширення кола держав-постачальників робочої сили у країнах ЄС. Зокрема, Італія, Іспанія, Португалія і Греція, які раніше були основними джерелами іммігрантів в Європі, сьогодні є так званими новими європейськими країнами імміграції.

Необхідно також зазначити, що в країни ЄС переважно прибувають мігранти без відповідних професій і кваліфікації, з менталітетом, який значно відрізняється від європейського. Окрім того, мігранти із країн Азії та Північної Африки вимагають допомоги та негативно ставляться до країн ЄС, вважаючи, що саме втручання країн Європи призвело до погіршення рівня життя населення у їхніх державах.

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Серед країн-донорів міжнародних мігрантів за період 2005-2017 рр. найбільшою їх кількістю відзначилась Греція (560 тис. осіб у 2017 р.), Ірландія (369 тис. осіб у 2017 р.), Чехія (360 тис. осіб у 2017 р.), Іспанія (313 тис. осіб у 2017 р.). Найменше емігрують з Фінляндії (3 тис. осіб у 2017 р.), Швеції (4 тис. осіб у 2017 р.), Німеччини (7 тис. осіб у 2017 р.) [1].

Загалом, більшість міжнародних мігрантів знаходиться у працездатному віці. У 2017 р. найбільше емігрувало з країн ЄС громадян віком від 15 до 34 років (48%) та від 35 до 64 років (35%), а іммігрантів до країн ЄС, то їх у 2017 р. найбільше було віком від 15 до 34 (72%) [1].

Українські трудові мігранти беруть участь у міграції у більш зрілому віці (в середньому у 34 роки). На короткотермінову міграцію припадає 64%, а на довготермінову міграцію – 71% людей саме у продуктивному віці 18–44 років. Вікова група трудових мігрантів у віці 30–44 років спрямована на довготермінову міграцію, а у віці 45 років і старше – на короткострокову трудову міграцію.

При цьому необхідно усвідомлювати те, що міграція має свою власну динаміку різноманітних форм у кожній країні. Основою політики приймаючих країн в ЄС є принцип «багатокультурності», який передбачає забезпечення рівних прав і свобод представників різних національних, мовних, релігійних меншин та запобіганню їх дискримінації.

Водночас імміграційна політика країн ЄС, незважаючи на деякі розбіжності та національні особливості, характеризується проведенням заходів із обмеження в'їзду в країну низькокваліфікованої робочої сили, боротьбою з нелегальною міграцією та політикою рееміграції. Зокрема, більшість країн ЄС здійснює відсіювання небажаних іммігрантів на основі вимог щодо кваліфікації, освіти, віку, квотування, прямих і непрямих заборон на в'їзд, а також тимчасових або інших обмежень. Стимулювання рееміграції здійснюється через оплату матеріальної компенсації мігрантам, які виїжджають, професійну підготовку іммігрантів, створення нових робочих місць, надання економічної допомоги країнам масової еміграції.

В умовах жорсткої конкуренції країни ЄС привертають увагу працівників до актуальних професій. Близько 25% мігрантів, що перебувають сьогодні в ЄС, мають вищу освіту. При цьому українські трудові мігранти мають найвищий відсоток освіченості (37%) серед мігрантів, які мають завершену вищу освіту. Але під час міграції переважно відбувається декваліфікація, коли трудовий мігрант виконує низькокваліфіковану роботу [5, с.122].

Міграції українських випускників закладів вищої освіти до країн ЄС перешкоджає недостатній рівень знання іноземних мов, складність вимог у підтвердженні диплому, а також відмінності як в культурі, так і в ментальності.

Особливою проблемою для роботи в державах членах ЄС є те, що національна політика, спрямована на залучення висококваліфікованих працівників, не надає громадянам третіх країн право на проживання та роботу в країнах ЄС. Для довгострокового проживання висококваліфікованих працівників на території ЄС була заснована «Blue Card» – схвалений дозвіл на роботу в ЄС, який дозволяє висококваліфікованим громадянам, що не є членами ЄС, працювати, жити та возз'єднувати сім'ю в будь-якій країні в межах ЄС, за винятком Данії, Ірландії та Об'єднаного Королівства, які не підпадають під цю пропозицію [6].

Однією з найважливіших причин міжнародної трудової міграції є відмінності у рівнях заробітної плати, які дуже значні у країнах розвинутих і тих, що розвиваються. За інформацією Євростату, станом на 1 січня 2017 року найвищий рівень мінімальної заробітної плати (1999 євро на місяць) встановлений у Люксембурзі. Ще 6 країн ЄС мають середньомісячну мінімальну зарплату, яка перевищує 1,3 тис. євро (Великобританія, Нідерланди, Бельгія, Німеччина, Ірландія, Франція). Серед країн ЄС найнижчі рівні мінімальних зарплат встановлені у Болгарії (235 євро) та Румунії (275 євро), що у 6-8 разів нижче рівня найзаможніших країн Євросоюзу.

Сьогодні Україна вважається однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі. Трудова міграція у даному напрямі обумовлена, перш за все, близькістю кордонів та певною лояльністю місцевих законів до працівників-емігрантів.

За даними Євростату станом на 2016 рік, за кордоном перебуває понад 7 млн українських громадян. Основна кількість українських мігрантів зосереджена в країнах Європи та Америки: в Аргентині – 100 тис. осіб, Бразилії – 150 тис., Великобританії – 70 тис., Греції – 200 тис., Ізраїлі – 150 тис., Іспанії – 400 тис., Італії – понад 500 тис., Польщі – понад 500 тис., Франції – 40 тис., Чехії – 400 тис. осіб [7].

Основними причинами виїзду серед економічно активного населення України є тривала політична криза, незадоволення економічним становищем, незабезпечення умов для реалізації можливостей своїх громадян, події на сході України. Для українських трудових мігрантів основними спонукальними факторами є висока якість життя за кордоном,

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

висока заробітна плата, можливість професійної самореалізації, стабільна політична система та високоякісна освіта.

Найпопулярнішими сферами діяльності українців за кордоном є промисловість, будівництво, сільське господарство (збирання врожаю), діяльність домашніх господарств (прибирання домівки, готування їжі, доглядання дітей та німецьких людей похилого віку), сфера торгівлі та сервісу (готельний бізнес).

Використання безвізового режиму для заробітків українців за кордоном може привести до збільшення нелегальної трудової міграції у країнах ЄС. Проте досвід інших країн, які тримають курс на євроінтеграцію, показав, що можливість безвізових поїздок активізувала міжнародну мобільність і не привела до масового відпливу населення, а інколи навіть зменшила еміграцію. З одного боку, завдяки можливості вільно подорожувати зникла потреба в перебуванні за кордоном триваліший час, а з іншого – на інтенсивність міграції впливало покращання ситуації на батьківщині внаслідок активної співпраці і допомоги з боку ЄС.

Відтак, зміцнення національної економіки, сприяння розвитку науки і техніки, вдосконалення правової системи, поліпшення рівня життя населення України дозволить країні перетворитися з країни-експортера на країну-імпортера робочої сили.

Характерною рисою розвитку сучасних міграційних процесів є їх посилені фемінізація. Як свідчить статистика, сьогодні жіноча складова міграційних потоків не поступається чоловічій. Так, за останніми даними Євростату, у 2017 році частка жінок-емігрантів становить 58% від загальної кількості міжнародних емігрантів з країн ЄС, а жінок-іммігрантів – 54% [1].

У сучасних умовах в міжнародній трудовій міграції, на наш погляд, велику роль відіграють грошові перекази заробітчан. Приватні грошові перекази мігрантів вносять вагомий внесок у економіку країн-донорів та країн-реципієнтів трудових ресурсів, замінюючи інші види грошових надходжень до держав та сприяючи прискоренню темпів зростання ВВП. Зворотний рух міграційного капіталу і, особливо, його розміри справляють значний вплив, головним чином, на країни походження мігрантів.

Збільшення загальної чисельності трудових мігрантів у світі стало фактором суттєвого зростання сукупних обсягів грошових переказів із країн-імпортерів робочої сили в напрямі країн, що її постачають. Найбільше грошових переказів мігрантів надходить до Франції і Німеччини, 24,9 і 16,8 млрд доларів відповідно. При цьому 54% у Францію і 33% у

Німеччину грошових коштів надходить з країн ЄС, також велика частка надходить зі Сполучених Штатів Америки, Канади, Турції, Швейцарії (табл. 3). Потрібно зазначити, що дана статистика є неточною, оскільки не враховані обсяги нелегальних переказів.

Таблиця 3

Кількість надходжень грошових переказів мігрантів до країн ЄС*

млн дол.

Країни	2005 р.	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2013 р.	2015 р.	2017 р.
Австрія	2 315	2 916	3 099	3 249	3 262	2 843	3 003
Бельгія	6 888	8 993	10 638	11 066	11 224	9 873	10 511
Болгарія	1 613	1 694	1 592	1 483	1 667	1 495	2 205
Велика Британія	6 045	6 556	5 243	5 099	4 805	5 003	4 392
Греція	1 220	2 484	2 020	1 186	805	429	309
Данія	666	823	1 019	1 150	1 371	1 258	1 351
Естонія	264	411	340	438	568	456	499
Ірландія	513	590	573	755	718	603	618
Іспанія	6 662	8 963	8 583	9 655	10 641	10 281	10 630
Італія	4 094	4 596	7 036	8 726	9 436	9 606	9 809
Кіпр	105	142	593	740	376	254	362
Латвія	379	551	1 585	1 505	1 605	1 327	1 265
Литва	745	1 433	1 239	1 954	2 060	1 372	1 302
Люксембург	1 199	1 473	1 657	1 773	1 880	1 632	1 734
Мальта	222	229	260	227	246	226	236
Нідерланди	1 259	1 630	1 712	1 788	1 619	2 298	2 281
Німеччина	6 866	9 770	12 333	15 328	16 398	15 812	16 778
Польща	6 471	10 468	8 174	7 712	7 400	6 783	6 870
Португалія	3 061	4 162	3 788	3 922	4 455	4 378	4 461
Румунія	952	1 624	682	694	3 519	3 085	4 299
Словаччина	1 212	1 662	1 671	1 753	2 072	2 138	2 162
Словенія	261	320	329	489	309	377	478
Угорщина	1 913	2 309	1 747	2 785	4 599	4 459	4 638
Фінляндія	693	806	865	756	973	781	795
Франція	14 212	17 589	19 649	22 927	24 413	24 058	24 885
Хорватія	1 562	1 854	1 890	2 092	2 174	2 104	2 484
Чехія	1 341	1 827	1 196	1 394	1 738	2 675	3 589
Швеція	1 812	3 205	3 968	4 385	4 592	3 364	2 966

*Джерело: розраховано автором за даними [1].

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО
I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Водночас провідними донорами приватних грошових переказів у 2017 році також стали Німеччина з Францією, з даних країн надіслано 22 і 13 млрд доларів відповідно (табл. 4). Основними реципієнтами фінансової допомоги з ЄС є Нігерія та Індія, у 2018 р. із Великої Британії в дані країни було відправлено 4,1 і 3,9 млн доларів відповідно. Порівнюючи надходження і відтік грошових переказів, можна зробити висновок, що найбільше коштів у результаті отримують такі країни, як Франція і Іспанія, а найбільше втрачають коштів Люксембург та Нідерланди. Спостерігаючи динаміку грошових переказів, можна стверджувати, що країни ЄС посідають важливе місце, оскільки дані країни складають 25% від загальносвітової кількості переказів у 2017 р. Для деяких малих країн, що розвиваються, валютні перекази становлять понад 20% ВВП, а це суттєво впливає на їхні економіки [1]. У країнах, з яких прибувають мігранти, трудова міграція може призводити до полегшення тягаря неповної зайнятості та через грошові перекази сприяти економічному зростанню і розвитку людського потенціалу.

Таблиця 4

Динаміка грошових переказів мігрантів з країн ЄС*

млн дол.

Країни	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017
1	2	3	4	5	6	7	8
Австрія	2 120	2 593	2 907	3 620	3 896	4 343	4 975
Бельгія	2 427	3 202	4 479	4 556	4 488	3 760	4 589
Болгарія	35	103	101	105	162	151	199
Велика Британія	9 643	11 597	9 275	9 931	10 528	10 706	9 724
Греція	902	1 460	1 843	1 941	1 291	975	881
Данія	1 512	3 054	3 391	3 148	3 059	2 781	3 068
Естонія	50	93	92	113	100	94	151
Ірландія	1 441	2 520	2 549	2 194	1 958	1 564	1 600
Іспанія	733	897	557	456	334	341	330
Італія	2 588	2 871	14 390	14 501	11 566	9 443	9 355
Кіпр	241	305	694	895	742	677	756
Латвія	17	41	673	559	608	495	444
Литва	259	567	679	1 026	852	589	548
Люксембург	6 699	9 370	10 725	11 720	12 237	11 203	12 198
Мальта	192	259	1 861	1 107	1 108	935	1 000
Нідерланди	4 547	10 086	11 662	10 246	9 686	10 195	11 355

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6	7	8
Німеччина	12 708	14 084	15 323	16 116	19 979	18 033	22 092
Польща	621	1 018	1 154	1 395	1 557	2 557	5 865
Португалія	436	346	518	627	493	235	381
Румунія	22	55	64	128	547	526	364
Словаччина	50	82	138	70	175	240	324
Словенія	91	248	246	198	196	184	226
Угорщина	912	1 367	1 192	1 195	837	690	850
Україна	186	353	613	849	1 716	627	584
Фінляндія	266	553	686	445	835	927	897
Франція	9 475	11 947	11 757	12 849	13 425	12 787	13 503
Хорватія	138	237	235	249	267	275	304
Чехія	1 341	2 296	2 045	1 522	1 079	1 376	2 060
Швеція	729	1 056	1 071	1 390	1 623	1 242	1 672

*Джерело: розраховано автором за даними [1].

У 2018 р. надходження від зовнішніх трудових мігрантів за даними Національного банку України склали 11.5 млрд дол. США [8]. Незважаючи на те, що зовнішня трудова міграція є негативним явищем для економіки країни у довгостроковій перспективі, керівництво НБУ назвало надходження від трудових мігрантів важливим фактором стабільності валютного ринку України. Основною рушійною силою економічного зростання залишиться саме приватне споживання, що в поточному році посилиться завдяки збереженню високих темпів зростання реальних зарплат та активних міграційних процесів.

Збільшення обсягів надходжень від зовнішніх трудових мігрантів, які сьогодні у декілька разів перевищують розміри іноземних інвестицій, дозволяють проводити гнучку політику щодо вимог Міжнародного валютного фонду (МВФ), пов'язаних із продовженням кредитування України, втримувати курс національної валюти, задовольняти потреби ФПГ у підтриманні купівельної спроможності населення, пом'якшувати проблему безробіття та забезпечення населення житлом. Окрім того, частково знімається напруга, пов'язана зі змінами поселенської структури під час адміністративної реформи, а також пом'якшується соціальна напруженість у зв'язку з втіленням у життя пенсійної реформи.

Водночас переорієнтація потоку українських трудових мігрантів на країни ЄС сприяє трансляції європейських цінностей на українське

суспільство, що полегшує здійснення зовнішньополітичного курсу на євроінтеграцію. Саме тому зацікавленість держави на короткострокову перспективу в зростанні надходжень від зовнішніх трудових мігрантів обумовлює як відповідну кадрову, так і міграційну політики.

Висновки. Міграційні потоки створюють значний вплив на загальну соціальну, економічну та політичну ситуацію в країнах ЄС. Проблеми міграційної політики постійно перебувають під контролем урядів ЄС, що дозволяє відслідковувати зміни, проведені на загальноєвропейському рівні, та швидко реагувати на сучасні виклики міграційного характеру. Для розвитку національних економік країн ЄС необхідно чітко визначити стратегічні пріоритети, інструменти та механізми, за допомогою яких стане можливим вдосконалення міграційної політики. В Україні міжнародна трудова міграція набула масового характеру та супроводжується великим відтоком працездатного економічно активного населення. Збільшення частки переказів зовнішніх трудових мігрантів у ВВП України свідчить про недосконалу державну кадрову політику й непродуктивне використання трудового потенціалу українських працівників.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на розробку відповідних програм вдосконалення та урегулювання міграційних потоків та міжнародної трудової міграції на території європейських держав загалом та в Україні зокрема.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт європейської статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
2. Future-proof migration management: European Commission sets out way forward: Press release (2017). Brussels: European Commission. 07.12. Available at: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5132_en.htm.
3. Офіційні статистичні матеріали сайту Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Прокопчук Д. ЗМІ: кількість шукачів притулку в ЄС скоротилася вдвічі [Електронний ресурс] // Deutsche Welle. – 2017. – 30.12. – Режим доступу: <http://p.dw.com/p/2q7om>.
5. Ляшенко О. М. Особливості трудової міграції України [Електронний ресурс] / О. Ляшенко, Ю. Шампанюк // Молодий вчений. – 2016. – № 4. – С. 121-125. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4_32.
6. Gubert F. and Jean-Noël Senne (2016). Europe as a Single Labour Market Destination.
7. 4 мільйони українців працюють за кордоном [Електронний ресурс] // Центр економічної стратегії. – 2018. – Режим доступу: <http://uacrisis.org/ua/66428-research-on-labor-migration-ces>.
8. National Bank raised the discount rate to 17.5 % per a year. Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=73392510&showTitle=true.

References:

1. The official website of European statistics. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed 1 August 2019) (in Ukr.).
2. Future-proof migration management: European Commission sets out way forward (2017). Press release. Available at: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5132_en.htm. (Accessed 1 August 2019) (in Engl.).
3. Official statistical materials containing statistics of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (Accessed 1 August 2019) (in Ukr.).
4. Prokopchuk, D. (2017). *Media: the number of asylum seekers in the EU has halved*. Available at: <http://p.dw.com/p/2q7om>. (Accessed 1 August 2019) (in Ukr.).
5. Lyashenko, O.M., Champanyuk, Yu. (2016). Features of labor migration of Ukraine. *Molodyj vchenyj*, vol. 4. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_4_32. (Accessed 1 August 2019) (in Ukr.).
6. Gubert F., Jean-Noël S. (2016). Europe as a Single Labour Market Destination, 135 p. (Accessed 1 August 2019) (in Engl.).
7. 4 million Ukrainians working abroad (2018). *Tsentr ekonomichnoi stratehii*. Available at: <http://uacrisis.org/ua/66428-research-on-labor-migration-ces>. (Accessed 1 August 2019) (in Ukr.).
8. The National Bank increased the discount rate to 17.5% per annum Retrieved from (2018). *Natsional'nyj bank Ukrainy*. Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=73392510&showTitle=true. (Accessed 1 August 2019) (in Ukr.).